

Dr hab. Beata Jakimiuk
Instytut Pedagogiki
Wydział Nauk Społecznych
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Lublin, 17.06.2019

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Kariny Banasik

pt. ***Kulturowe reprezentacje nauczyciela w prasie ogólnopolskiej
w kontekście zmiany edukacyjnej***

Promotor: prof. zw. dr hab. Jolanta Szempruch

Promotor pomocniczy: dr Zuzanna Zbróg

1. Ogólna ocena rozprawy

Problematyka badań podjętych przez Panią mgr Karinę Banasik dotyczy złożonych i rzadko analizowanych naukowo zagadnień związanych z wizerunkiem nauczycieli w mediach w kontekście zmian społecznych, kulturowych i edukacyjnych.

Badania są więc unikalne, nie tylko ze względu na problematykę związaną z kreowaniem wizerunku nauczyciela w mediach, ale również z uwagi na fakt, że dotyczą one szczególnego zawodu, co jest istotne przede wszystkim ze względu na rolę nauczyciela i jego odpowiedzialność za rozwój uczniów oraz oczekiwania ze strony społeczeństwa. Obraz nauczyciela przedstawiany w mediach może prowadzić do powstawania stereotypów na temat tego zawodu, będących wyrazem zarówno społecznej sympatii i aprobaty, jak i dezaprobaty lub antypatii czy bezrefleksyjnego przyjmowania rozpowszechnionych opinii. Treści stereotypów generalizują i przypisują określone cechy wszystkim członkom danej społeczności bez dostrzegania różnic między nimi (Chlewiński, 1992). Istnienie i funkcjonowanie stereotypu ma związek z jego społeczną naturą, ponieważ ze swej istoty

stanowi on już pewne uogólnienie cech jakiejś zbiorowości. Dlatego stereotypy i uprzedzenia dotyczą prawie wszystkich ludzi z powodu przynależności do różnych grup. Przykładem mogą być nauczyciele, którzy z jednej strony mają jedną z najwyższych pozycji w hierarchii prestiżu zawodów (CBOS, 2013), a z drugiej są obiektem wielu negatywnych emocji odnoszących się do różnych aspektów ich pracy.

Badanie tej problematyki wymaga znajomości złożonego kontekstu związanego z rolą, charakterem pracy, zadaniami zawodowymi, kwalifikacjami i kompetencjami nauczyciela, a także analizowania publikacji i komentarzy na temat nauczycieli, ukazujących się w mediach w kontekście zmian kulturowych i społecznych. Stąd też, niewątpliwie można uznać, że recenzowana rozprawa stanowi ważny krok w rozwoju badań nad problematyką kreowania wizerunku medialnego i jego oddziaływania na postrzeganie grupy zawodowej nauczycieli.

Autorka nie tylko umiejętnie i kompetentnie, ale też z dużym znawstwem problematyki i bardzo dobrą orientacją w literaturze przedmiotu odnosi się do kluczowych kwestii teoretycznych, ale przede wszystkim zaprojektowała i przeprowadziła poprawne metodologicznie badania, których wyniki posłużyły do przeprowadzenia pogłębionej analizy dotyczącej ukazania dominującego wizerunku nauczyciela w prasie ogólnopolskiej. Przeprowadzone przez Autorkę badania mają charakter kompleksowy, są spójne naukowo i metodologicznie.

Na szczególne podkreślenie zasługuje dobre przygotowanie merytoryczne Autorki, widoczne zarówno w części teoretycznej, jak i empirycznej pracy. Niewątpliwie, sprawność naukowa Pani mgr Kariny Banasik w znacznej mierze wynika z bardzo dobrej znajomości podjętej problematyki, a zamieszczona bibliografia jednoznacznie wskazuje, że Autorka dotarła do najważniejszych pozycji naukowych z zakresu analizowanych zagadnień. Odpowiedni dobór i wykorzystanie literatury naukowej stworzyło solidne podstawy teoretyczne i metodologiczne przeprowadzonych badań, precyzyjne sformułowanie problemów badawczych, w poprawny sposób omawianych w dalszej części opracowania. Należy więc uznać, że proponowanemu przez Doktorantkę ujęciu problematyki odpowiada przemyślana i poprawnie skonstruowana struktura pracy, w tym układ kolejnych rozdziałów umożliwiający Autorce uporządkowaną prezentację podstawowych zagadnień teoretycznych i metodologicznych, a także analizę wyników przeprowadzonych badań.

Recenzowana praca ma, w moim przekonaniu, nowatorski charakter przede wszystkim ze względu na analizowaną problematykę odnoszącą się do specyficznego zawodu. Autorka nie powiela powierzchownych wniosków formułowanych w wielu publikacjach naukowych, ale proponuje samodzielny i poprawny naukowo sposób analizy i interpretacji badań dotyczących problematyki kulturowych reprezentacji nauczyciela w prasie ogólnopolskiej. W tym kontekście zwraca uwagę procedura badawcza zaprojektowana przez Autorkę, w tym wykorzystanie metody ramowania, stosowanej do badania przekazów medialnych, a także precyzja i wartość naukowa prezentowanych analiz. Można więc uznać, że poziom merytoryczny i metodologiczny recenzowanej rozprawy nie budzi jakichkolwiek zastrzeżeń.

2. Szczegółowa ocena struktury i treści poszczególnych rozdziałów rozprawy

Pracę otwiera *Wstęp*, stanowiący wprowadzenie do omawianych w rozprawie zagadnień, w którym Autorka scharakteryzowała kontekst kulturowy związany z mediami, przekazem medialnym i jego odbiorem oraz przedstawiła uzasadnienie podjętej problematyki badań dotyczącej kreowania wizerunku nauczycieli w mediach. Doktorantka trafnie dobrała metodę badań, która umożliwiła wieloaspektową analizę rozpatrywanych kwestii.

Praca zawiera pięć rozdziałów, przy czym dwa pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczny, a trzy następne odnoszą się do metodologii i analizy przeprowadzonych badań.

W pierwszym rozdziale, zatytułowanym *Społeczno-kulturowe konteksty dyskursu prasowego na temat nauczycieli* Doktorantka, odwołując się do literatury przedmiotu, przedstawia treści dotyczące zmian edukacyjnych, wywołanych zmianami społecznymi i koniecznością przystosowania się do nowych realiów w różnych obszarach życia (Szkolak i in. 2013, Szempruch 1999-2000-2001, Sztompka 2009). Omawia też zagadnienia związane z postępowaniem społecznym, który łączy się ze zmianami prowadzącymi do pozytywnych lub negatywnych skutków w różnych dziedzinach życia społecznego (Piorunek 2009, Szempruch 2012). Autorka prezentuje też, wynikające z tych zmian, paradoksy życia współczesnego człowieka (Melosik 2000), zasady funkcjonowania człowieka w dzisiejszych czasach (Kumar 1978) oraz cechy osobowości nowoczesnej (Szempruch 2013). Opisywane zjawiska społeczno-kulturowe, ich dynamika i konsekwencje sprawiają, że zmienia się

również rola współczesnego nauczyciela, który, jak podkreśla Doktorantka, powinien stymulować kompetencje uczniów, aby przygotować ich do refleksyjnego i twórczego uczestniczenia we wszelkich zmianach. Autorka trafnie zauważa, że w dzisiejszych czasach coraz większego znaczenia nabierają funkcje wychowawcze, a tradycyjne nauczanie pojmowane jako przekazywanie wiedzy i ocenianie, w jakim stopniu uczeń ją przyswoił - nie spełnia wymagań współczesnych czasów, ponieważ nie nadąża za zmianami technologicznymi i kulturowymi. W pierwszym rozdziale Doktorantka omawia też zagadnienia dotyczące kształcenia nauczycieli w kontekście przemian społeczno-kulturowych. Zwraca uwagę na fakt, że nie jest możliwe wyposażenie przyszłych nauczycieli w zamknięty zbiór kompetencji, które stanowią pełne przygotowanie do pracy w szkole, ponieważ ogromną rolę odgrywa zaangażowanie i rozwijanie osobowości samego nauczyciela. Autorka przedstawia też wybrane koncepcje kształcenia nauczycieli, przeprowadzając ich krytyczną analizę. W tej części rozdziału przedstawione są też zalecenia dotyczące kształcenia nauczycieli, aby umożliwić im radzenie sobie w twórczy sposób ze zmiennymi, niepewnymi i różnorodnymi sytuacjami dydaktycznymi, a także przygotować ich do wielostronnego rozwoju, pełnienia w szkołach różnych funkcji oraz świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym (Szempruch 2016). Doktorantka analizuje też problematykę osobowości i autorytetu nauczyciela, zwracając uwagę na wykorzystanie doświadczeń życiowych i świadome działania dydaktyczno-wychowawcze. Przedstawia treści dotyczące wzoru osobowego nauczyciela na podstawie wybranej literatury pedeutologicznej. W tej części dysertacji Autorka prezentuje różne definicje autorytetu (Łobocki 2007, Ożóg 2002, Pilch 2003, Szempruch 2013) oraz analizuje jego znaczenie i uwarunkowania. Ostatnia część pierwszego rozdziału zawiera treści dotyczące kompetencji nauczycieli. Autorka omawia w nim różne kategorie kompetencji nauczyciela w odniesieniu do jego działań zawodowych skierowanych na rozwój ucznia.

Treść rozdziału pierwszego rozprawy pokazuje, że Doktorantka bardzo dobrze zna analizowaną problematykę, o czym świadczy przemyślany układ rozdziału oraz umiejętność wyboru zagadnień teoretycznych odpowiadających ogólnej koncepcji dysertacji.

W rozdziale drugim, zatytułowanym *Ramy teoretyczne analizy prasy ogólnopolskiej* Autorka prezentuje interesujące rozważania dotyczące mediatyzacji życia publicznego i kultury. Podkreśla, że przemiany społeczne i kulturowe nie byłyby możliwe bez szybkiego rozwoju mediów i ich znaczącego wpływu na świadomość społeczeństwa, obyczaje,

zachowania i dążenia. Wpływ mediów wiąże się z upowszechnianiem przez nie nowego systemu wartości oraz określonych wzorów zachowań, co powoduje zmiany w jakości życia ludzi. Doktorantka omawia też wybrane koncepcje odnoszące się do środków masowego przekazu i ich oddziaływania na społeczeństwo (Dobrołowicz 2013, Grzymała-Kozłowska 2007, Polański 2017, Goban-Klas 2009, Mrozowski 2001). Przeprowadzone przez Doktorantkę analizy udowadniają, że oddziaływanie mediów na życie społeczne jest złożone i wielowymiarowe; mechanizm tego oddziaływania jest skomplikowany, a ludzie często reagują na przekazy medialne tak, jakby były one naturalną i obiektywną rzeczywistością. W związku z tym pojawiło się zjawisko określane jako mediatyzacja życia społecznego (Pisarek 2006), które polega na pośrednictwie mediów przy poznawaniu świata; oddziaływaniu mediów na postrzeganie przez człowieka rzeczywistości pod wpływem przekazów medialnych. Autorka prezentuje też mechanizmy oddziaływania mediów na współczesnego człowieka i wnikliwie analizuje ich wpływ w aspekcie manipulacji, kreowania sposobu postrzegania, przekonań, wartości i zachowań.

W kolejnej części drugiego rozdziału Doktorantka omawia teorię konstruktywizmu społecznego i konstruktywistyczny model poznawania świata (Zboroń 2009, Stypińska 2009, Zierkiewicz 2013). Prezentowana teoria odnosi się do generowanych przez media wizerunków świata, używanych do konstruowania znaczenia na temat kwestii politycznych i społecznych w taki sposób, aby to społeczne konstruowanie nie było zauważalne. Media podsuwają gotowe modele rozumienia rzeczywistości, stąd w badaniach dotyczących oddziaływania mediów stosuje się pojęcie „reprezentacji” (Zierkiewicz 2013), które Autorka szczegółowo charakteryzuje w dalszej części pracy.

Następna część drugiego rozdziału dotyczy koncepcji analizy ramowej w odniesieniu do badań przekazów medialnych i ich postrzegania przez człowieka. Rama to pewien układ, w którym ludzie określają to, co jest dla nich ważne i to, co jest nieistotne. Ludzie posługują się więc schematami, za pomocą których interpretują daną sytuację (Silverman 2007). Rama stanowi więc perspektywę, przyjmowaną nie w pełni świadomie, ale w zasadniczy sposób organizującą postrzeganie i interpretację doświadczeń człowieka. Autorka odnosi prezentowane rozważania do swoich badań, podkreślając, że istotną ich częścią będzie etap ustanowienia ram, czyli ustalenie sposobów, według których w prasie ujmowane jest zagadnienie wizerunku nauczyciela (medialnych ram) oraz efektów takiego, a nie innego ramowania wizerunku nauczyciela. Doktorantka zwraca przy tym uwagę

na wielopoziomowość i złożoność analizy przekazów medialnych, wymienia też środki używane do tworzenia ram, podkreślając, że koncepcja ram nie dostarcza spójnego zasobu metod i technik badawczych oraz wskazując na związek analizy dyskursu z metodą ramowania oraz różnice między tymi metodami.

W ostatniej części tego rozdziału Doktorantka omawia pojęcie i cechy wizerunku. Przedstawia różne jego wymiary, charakteryzuje metody kreowania wizerunku. Prezentuje też różne definicje wizerunku, w tym definicję Korczyńskiego (2005), która została przyjęta jako podstawa prowadzonych badań.

Treść rozdziału drugiego świadczy o rzetelnej analizie literatury przedmiotu oraz o dogłębnej znajomości zagadnień związanych z podjętą problematyką. W tym rozdziale Doktorantka jednoznacznie wskazuje szczegółowe kwestie problemowe, których rozstrzygnięcie pozwoliłoby na realizację zasadniczego celu rozprawy doktorskiej. W rozdziale tym przybliżono pojęcia, znakomicie odwołując się do literatury przedmiotu, które mają istotne znaczenie przy realizacji badań empirycznych oraz analizie ich wyników.

Zagadnienia omawiane w dwóch rozdziałach teoretycznych stanowią podstawę badań empirycznych. Autorska koncepcja zaproponowana przez Panią mgr Karinę Banasik powstała w wyniku rzetelnej analizy literatury przedmiotu i oceny przydatności analitycznej prezentowanych w części teoretycznej zagadnień w odniesieniu do realizacji badań.

Następny rozdział zatytułowany *Metodologiczne podstawy badań własnych* zawiera założenia metodologiczne planowanych i realizowanych badań. W pierwszej części rozdziału Autorka omawia paradygmat i typ prowadzonych badań oraz prezentuje przedmiot i cel badań. Określenie przedmiotu badań, sformułowanie zasadniczego celu badań nie budzi najmniejszych zastrzeżeń. W tej części rozdziału doprecyzowano też główny problem badawczy oraz sformułowano pytania szczegółowe.

Jakość wyводу Autorki jednoznacznie wskazuje na pogłębione przemyślenie omawianej problematyki. Doktorantka nie tylko ze znanstwem formułuje zasadniczy obszar problemowy, ale także poprawnie wskazuje szczegółowe kwestie problemowe, których rozstrzygnięcie umożliwia realizację założonego celu badań.

W dalszej części rozdziału metodologicznego Autorka omawia procedurę badań, prezentując graficzny model badania procesu ramowania (Scheufele 1999), opisuje też materiał empiryczny – czasopisma, które zostały wykorzystane do badań. Doktorantka również podaje uzasadnienie wyboru wyselekcjonowanych do badań czasopism

opiniotwórczych. Autorka przeprowadziła analizę 162 artykułów prasowych opublikowanych na łamach wybranych tygodników opinii, dotyczących problematyki funkcjonowania zawodowego nauczyciela. Zamiarem badawczym przeprowadzonej analizy treści artykułów jest charakterystyka ogólnego wizerunku nauczyciela kreowanego w mediach drukowanych. W rozdziale metodologicznym Doktorantka omówiła też proces ramowania wykorzystywany do selekcji i uwydatniania przekazów jako metodę badań własnych usytuowanych w naukach społecznych; przedstawiła też przegląd badań wykorzystujących tę metodę do analizy przekazów medialnych. Uzasadniła też wybór opisywanej metody do przeprowadzenia badań dotyczących wizerunku nauczycieli w prasie.

Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w tej części rozdziału metodologicznego występuje powtórzenie całego fragmentu (zajmującego około 2 stron) dotyczącego ustalania ram w badaniu przekazów medialnych, który znajduje się w rozdziale drugim, teoretycznym, w części zatytułowanej *Definiowanie ramowania w obrębie nauk społecznych*.

W dalszej części rozdziału metodologicznego Doktorantka zaprezentowała własne narzędzie badawcze, zawierające najistotniejsze elementy ramowania, kluczowe w analizie konstruowania wizerunku nauczyciela w prasie ogólnopolskiej. Ostatnia część rozdziału zawiera opis przebiegu postępowania badawczego.

Podsumowując wszystkie części rozdziału metodologicznego, można z całym przekonaniem stwierdzić, że logiczna, uporządkowana i poprawna metodologicznie procedura badań, wybór metody i narzędzia badawczego, dobór materiału do badań, w pełni odpowiada potrzebom ocenianego projektu badawczego.

Kolejny, czwarty rozdział, zatytułowany *Konstruowanie wizerunków nauczycieli w prasie ogólnopolskiej* jest poświęcony środkom używanym przez dziennikarzy w celu ramowania wizerunku nauczyciela. Doktorantka szczegółowo omówiła stosowane środki językowe oraz dobór fotografii, które stanowią mocny komunikat na temat nauczycieli i ich pracy, oddziałując na emocje, a w rezultacie na postrzeganie tej grupy zawodowej. Autorka opisuje też rodzaje przekazów dziennikarskich: informację, pełniącą funkcję powiadamiającą, umożliwiającą poszerzanie wiedzy oraz publicystykę, pełniącą funkcję perswazyjną i interpretacyjną. W dalszej części omówione są gatunki dziennikarskie analizowane w badaniu. Autorka przeprowadziła analizę następujących tekstów prasowych: 61 artykułów, 46 reportaży, 17 felietonów, 27 wywiadów, 5 notatek oraz 6 listów do redakcji.

Doktorantka podkreśla, że zebrany materiał prasowy na temat nauczycieli można w większości zaliczyć do publicystyki, której celem jest oddziaływanie na opinię publiczną, kształtowanie poglądów, zmiana postaw i przekonań. Zwraca uwagę na fakt, że teksty publicystyczne są zawsze podporządkowane światopoglądowi dziennikarza piszącego dany artykuł, mają więc charakter tendencyjny (Dobrołowicz 2013).

W następnej części Autorka dokonuje analizy werbalnych środków wykorzystywanych przez dziennikarzy do ramowania wizerunku nauczyciela w badanych gatunkach tekstów prasowych, w tym: metafory powiązane z wojennymi skojarzeniami, a także z grą czy hazardem; metafory z wykorzystaniem słów „belfer” i „tablica”; sformułowania pozytywne i negatywne dotyczące nauczycieli i ich pracy; opisy i przykłady; porównywanie sytuacji polskich nauczycieli do nauczycieli innych krajów, prezentacja sondaży, testów czy danych statystycznych odnoszących się do wyników nauczania, zarobków czy dni wolnych od pracy; cytowania ekspertów. Wyniki badań pokazują, że wykorzystane przez dziennikarzy środki werbalne w większości kreowały negatywny wizerunek polskich nauczycieli.

Doktorantka przeprowadziła też analizę pozawerbalnych środków i zabiegów w badanych tekstach, oddziałujących na czytelnika, służących ramowaniu wizerunku nauczyciela. Należą do nich wykorzystywane obrazy: grafika i fotografia. Nauczyciele są przeważnie fotografowani w klasie, przy tablicy, biurku lub ławce, najczęściej razem z uczniami. Charakterystyczne jest też pokazywanie atrybutów ich codziennej pracy, np. zapisanej tablicy, kredy, dziennika lekcyjnego, długopisów, markerów, książek, zeszytów, sprawdzianów. Wśród analizowanych zdjęć autorka wyróżnia takie, które mają bezstronny charakter i kojarzą się z pracą nauczyciela oraz te, oddziałujące negatywnie, pokazujące np. agresję uczniów wobec nauczyciela, strajki i protesty nauczycieli, zamknięte drzwi szkoły, itp. Autorka podkreśla, że negatywny obraz nauczycieli dominuje głównie w prezentowanych na łamach czasopism rysunkach.

Kolejnym, niewerbalnym zabiegiem, wskazywanym przez Doktorantkę, są wstawki tekstowe, drukowane zazwyczaj grubszą, kolorową czcionką. Uatrakcyjnają one odbiór treści, zwracając uwagę czytelnika na rzeczy naganne, niewłaściwe.

W dalszej części Autorka analizuje ideowe zróżnicowanie konstruowania wizerunków nauczycieli, w zależności od profilu badanego czasopisma, w którym znajduje się tekst na temat nauczycieli i ich pracy. Według Doktorantki, profil liberalny prezentują „Wprost”, „Newsweek” i „Polityka”, profil lewicowy – „Przegląd”, a profil prawicowo-katolicki - „Gość

Niedzielny". W tej części przedstawiono też wykres ilustrujący liczbę opublikowanych tekstów o nauczycielach w badanych czasopismach w kolejnych latach, obejmujących okres 1999-2017. Okazuje się, że najwięcej artykułów dotyczących nauczycieli ukazało się w 2017 roku. Następny, prezentowany w pracy wykres przedstawia rozkład tekstów ze względu na ich stosunek do nauczycieli: pozytywny lub negatywny. Teksty o charakterze neutralnym Autorka sklasyfikowała jako pozytywne. Dane przedstawione na wykresie pokazują, że artykuły negatywne o nauczycielach pojawiały się w badanej prasie coraz częściej w miarę upływu czasu, a w ostatnim analizowanym roku (2017) opublikowano więcej tekstów negatywnych niż pozytywnych. Jedynym wyjątkiem jest rok 2005, w którym otrzymano podobny, jak w 2017 roku wynik. Ciekawe jest zestawienie danych dotyczących tekstów pozytywnych i negatywnych, opublikowanych w tygodniku „Gość Niedzielny”. Wyniki tych badań przedstawione na wykresie, pokazują, że w tym czasopiśmie publikowane są prawie wyłącznie pozytywne teksty o nauczycielach, co znacząco zawyża statystykę analizowanych łącznie we wszystkich badanych czasopismach publikacji pozytywnych. Podobna analiza przeprowadzona w tygodniku „Wprost” pokazuje, że w tym czasopiśmie, w badanym okresie, dominują teksty negatywne o nauczycielach, natomiast w „Polityce”, „Przeglądzie” i „Newsweeku” publikacje pozytywne i negatywne (z niewielkimi odstępstwami) pojawiały się z porównywalnym nasileniem. W tej części pracy Doktorantka podaje też przykłady negatywnych przypadków i sytuacji, związanych z nauczycielami, publikowanych w badanych czasopismach, prezentuje też własne analizy przeprowadzonych badań odnosząc je do profilu czasopisma.

W rozdziale piątym, zatytułowanym *Kulturowe reprezentacje wizerunku nauczyciela w prasie ogólnopolskiej*, Autorka, podając przykłady konkretnych tekstów, analizuje różne aspekty codziennego funkcjonowania pedagogów. Mimo, że Doktorantka pisze, że będą to teksty o nauczycielach „od pozytywnych – doceniających ich społeczną rolę, po negatywne – obarczające winą za główne problemy dzisiejszej edukacji”, to w większości analizowanych publikacji opisywane są sytuacje negatywne związane z pracą nauczyciela, odnoszące się do relacji z uczniami, rodzicami czy innymi nauczycielami, dotyczące np. agresji, mobbingu, korupcji, itd. Przykładami pozytywnych tekstów o nauczycielach jest prezentacja w publikacjach prasowych sylwetek nauczycieli z powołaniem i pasją, takich, którzy w przekazie medialnym zasługują na uznanie i szacunek.

Należy zauważyć, że Autorka analizując teksty odnosi je do codziennych obowiązków zawodowych i charakteru pracy nauczyciela. Nie jest to więc wyłącznie analiza samego tekstu i jego przekazu - w ten sposób Doktorantka udowadnia, że doskonale zna kontekst pracy nauczyciela, różne problemy i trudności tego zawodu, m. in. wykonywanie wielu prac zawodowych w domu, pełnienie różnych funkcji bez dodatkowego wynagrodzenia, ponoszenie ogromnej odpowiedzialności, niewystarczające wyposażenie szkół, brak wsparcia, nadmierną dokumentację, konieczność dostosowania się do częstych zmian edukacyjnych, itp. Autorka przeprowadza te analizy odnosząc je do kontekstu społecznego i kulturowego, co sprawia że przedstawione rozważania mają charakter kompleksowy.

W następnej części rozdziału Doktorantka przedstawia pakunki ram, czyli prezentacje głównych sposobów ujmowania wizerunku nauczycieli w prasie ogólnopolskiej. Podstawą opracowania była, jak podaje Autorka, koncepcja analizy ramowej opisana przez Zierkiewicz (2013). Pakunki ram wizerunku nauczyciela w analizowanej prasie, powstałe przez porównanie zebranych danych oraz identyfikowanie środków ramowania i środków argumentacji Doktorantka przedstawiła w czytelny sposób, w opracowanej przez siebie tabeli. Wyodrębniła w ten sposób: ramę kulturową, definicję problemu, przyczyny problemu, możliwe konsekwencje, atrybucję odpowiedzialności za problem, aspekt moralny, sugerowane rozwiązanie, metafory i specyficzne wyrażenia - co sprawia, że przedstawione w tabeli dane stanowią całościową syntezę podjętej w rozprawie problematyki.

Kolejna część ostatniego rozdziału pracy dotyczy ramowania wizerunku nauczyciela wobec zmian społecznych i edukacyjnych. Doktorantka analizuje w niej teksty prasowe w kontekście zmian dotyczących funkcjonowania zawodowego nauczyciela, spowodowanych kolejnymi reformami oraz regulacjami prawnymi w rozpatrywanym przedziale czasowym. W ostatniej części rozdziału Autorka umiejętnie podsumowuje i interpretuje otrzymane wyniki.

W końcowej części recenzowanej rozprawy pt. *Uogólnienia wyników badań i wnioski* Doktorantka analizuje procedurę badawczą, rezultaty badań, a także omawia własności badanych tekstów, wyodrębniając zauważone w artykułach tendencje oraz formułuje konkluzje, które równocześnie stanowią wskazówki dla dziennikarzy dotyczące zasad etycznych zalecanych przy pisaniu publikowanych tekstów. Przedstawione podsumowanie oraz wnioski świadczą o tym, że Doktorantka doskonale zdaje sobie sprawę ze złożoności badań dotyczących podejmowanej problematyki, zarówno w obszarze teorii, jak i praktyki

badawczej, a także analizy i zastosowania wyników badań, czego dowodzi rzeczowe i kompetentne opracowanie treści tej części pracy

Prezentacja i analiza wyników przeprowadzonych badań przedstawiona w rozdziałach czwartym i piątym została wykonana z największą starannością. Na uwagę zasługuje też fakt, że Autorka szczegółowo omawia zastosowaną metodę badań. Tabela oraz wszystkie wykresy są czytelne, a przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa świadczy o wysokim poziomie umiejętności dotyczących interpretacji badań naukowych. Należy też podkreślić, że zaproponowana przez Doktorantkę kolejność prezentacji wyników, a także sposób ich analizy przyczyniły się do zachowania spójności wyводу oraz zrozumienia omawianych zagadnień. Uzyskane wyniki potwierdzają zasadność przyjętej procedury badawczej, pozwalają na zidentyfikowanie dominującego wizerunku nauczyciela w analizowanych publikacjach, a także umożliwiają znalezienie rozwiązania postawionych problemów badawczych.

3. Konkluzja

Przedstawiona do recenzji praca stanowi interesujące studium o charakterze teoretyczno-empirycznym, w którym Autorka w kompetentny sposób analizuje kluczowe kwestie dotyczące problematyki zrealizowanych badań. Analiza ocenianej rozprawy pozwala uznać, że Pani mgr Karina Banasik sprostała wysokim wymaganiom naukowym związanym ze złożonością podjętej problematyki i specyfiką analizowanego zawodu. Na wysoką ocenę zasługuje nie tylko umiejętność doboru, logicznego układu i analizy zagadnień teoretycznych, będących podstawą badań empirycznych, ale też kompetencje metodologiczne dotyczące projektowania badań oraz kompetencje związane z klarowną prezentacją i interpretacją wyników badań. Można więc stwierdzić, że Panią mgr Karinę Banasik cechuje duża dojrzałość naukowo-badawcza. Należy też dodać, że przedstawione w rozprawie postępowanie badawcze może stanowić wzór metodologiczny dla badań nad kreowaniem wizerunku w mediach, z uwzględnieniem specyfiki danego zawodu i kontekstu środowiska pracy. Uzyskane wyniki poszukiwań badawczych tworzą też wartościową bazę danych, która może stanowić punkt wyjścia dla kolejnych projektów badawczych dotyczących problematyki przekazów medialnych na temat nauczycieli.

Podjęta w badaniach problematyka wizerunku medialnego nauczycieli jest istotna ze względu na znaczenie pracy nauczyciela, jego autorytet, prestiż zawodu, oczekiwania społeczne, a także efektywność i jakość jego pracy. Omawiane zagadnienia ciągle wymagają badań i pogłębionych analiz, które umożliwiają poznanie mechanizmów kreowania wizerunku medialnego i ujawnienie sposobów ramowania stosowanych w publikacjach prasowych i internetowych, co stanowi istotną wartość w czasach zalewu informacji i skutecznego oddziaływania mediów na przekonania i poglądy odbiorców. Przeprowadzone badania pozwalają też na wprowadzenie rozwiązań praktycznych dotyczących zarówno zawodu dziennikarza, w tym etyki jego pracy, jak też zawodu nauczyciela, w tym analizy sytuacji i zachowań niewłaściwych oraz podjęcie działań w celu ich poprawy i zmiany negatywnego wizerunku w mediach.

Praca Pani mgr Kariny Banasik wnosi istotny wkład w refleksję naukową usytuowaną w problematyce pedagogiki, w szczególności pedagogiki medialnej, pedeutologii i pedagogiki pracy. Zrealizowane badania są aktualne, ważne i potrzebne. Doceniając naukową wagę i jakość rozważań zawartych w niniejszej pracy, stwierdzam, że recenzowana rozprawa Pani mgr Kariny Banasik pt. *Kulturowe reprezentacje nauczyciela w prasie ogólnopolskiej w kontekście zmiany edukacyjnej* spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach i tytule naukowym. Jednocześnie wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Kariny Banasik do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Beata Jolimińska